

**Tạp chí Khoa học và Kinh tế Phát triển
Trường Đại học Nam Cần Thơ**

Website: jsde.nctu.edu.vn

**Pháp luật về hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm với trường hợp
Nhà nước thu hồi đất nông nghiệp theo Luật Đất đai năm 2024**

Nguyễn Thành Phương^{1*}, Trần Thị Thu Vân²

^{1,2}Khoa Luật, Trường Đại học Nam Cần Thơ

*Người chịu trách nhiệm bài viết: Nguyễn Thành Phương (email: Nguyenthanhphuong099@gmail.com)

Ngày nhận bài: 21/02/2025

Ngày phản biện: 13/03/2025

Ngày duyệt đăng: 28/3/2025

Title: Law on support for training, career conversion and job search in cases where the State reclaims agricultural land under the 2024 Land law

Keywords: land recovery, job search, workers' rights, workers, support

Từ khóa: hỗ trợ, người lao động, quyền của người lao động, thu hồi đất, tìm kiếm việc làm

ABSTRACT

In the process of the State reclaiming agricultural land, it may affect the jobs of many different subjects and occupations. Accordingly, the 2024 Land Law has mechanisms to ensure the rights of workers such as providing support mechanisms for training, career conversion and job search specifically codified in Article 109 of the 2024 Land Law, Article 20 of Decree 88/2024/ND-CP. However, in reality, the mechanism for supporting training, career conversion and job search in cases where the State reclaims agricultural land still has shortcomings such as: determining policy beneficiaries, conditions for receiving support, and support levels when the State reclaims land. From there, this study focuses on clarifying the shortcomings and proposing some solutions that need to be further improved in the future.

TÓM TẮT

Trong quá trình Nhà nước thu hồi đất nông nghiệp, có thể gây ảnh hưởng đến nghề nghiệp của nhiều đối tượng, ngành nghề khác nhau. Theo đó, Luật Đất đai năm 2024 đã có những cơ chế để bảo đảm quyền lợi cho người lao động như đề ra các cơ chế hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm được luật hóa cụ thể tại Điều 109 Luật Đất đai năm 2024, Điều 20 Nghị định 88/2024/NĐ-CP. Tuy nhiên, thực tế cho thấy cơ chế về hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm với trường hợp Nhà nước thu hồi đất nông nghiệp vẫn tồn tại những bất cập như: xác định đối tượng thụ hưởng chính sách, điều kiện nhận hỗ trợ, định mức hỗ trợ khi Nhà nước thu hồi đất. Từ đó, nghiên cứu này tập trung làm rõ những bất cập và đề xuất một số giải pháp cần tiếp tục hoàn thiện trong tương lai.

1. GIỚI THIỆU

Luật Đất đai năm 2024 đã được Quốc hội thông qua, đây được nhận định là một đạo luật có những điểm mới tích cực có liên quan đến cơ chế về bồi thường, hỗ trợ khi Nhà nước thu hồi đất. Để khắc phục được các tồn tại, bảo đảm tốt hơn quyền lợi của người bị thu hồi đất, Luật Đất đai năm 2024 đã sửa đổi, bổ sung theo hướng đa dạng các hình thức bồi thường, quan tâm hơn đến đời sống, sản xuất của người nông dân sau khi Nhà nước thu hồi đất. Theo đó, chính sách hỗ trợ chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm cho lao động nông thôn bị mất đất nông nghiệp, được cụ thể hóa Điều 20 Nghị định 88/2024/NĐ-CP (Đỗ Thị Việt Hà, 2024) [1], là một trong những chính sách quan trọng hướng đến đối tượng yếu thế là người nông dân.

So với Luật Đất đai năm 2023, nhận thấy luật định đã có những hiệu chỉnh cụ thể nhằm bảo đảm quyền và lợi ích của người nông dân trong tiến trình thu hồi đất nông nghiệp diễn ra. Tuy nhiên, nhiều quan điểm cho rằng cơ chế bảo đảm quyền và lợi ích hợp pháp cho người nông dân trong quá trình thu hồi đất nông nghiệp vẫn chưa được bảo đảm, khi nhiều trường hợp dù có thiệt hại về kinh tế, nghề nghiệp nhưng không được thụ hưởng chính sách, bên cạnh đó có nhiều trường hợp cần phải đặt ra cơ chế bồi thường về nghề nghiệp thay vì sử dụng thuật ngữ hỗ trợ. Khi đó, với một số vùng có kinh tế đặc thù như Đồng bằng sông Cửu Long có trên 80% cán bộ, công chức, viên chức xuất thân là nông dân nhưng không được xem là đối tượng trực tiếp sản xuất nông nghiệp, nên không thể xem xét hỗ trợ cho đối tượng này (Cảnh Kỳ, 2024) [2]. Dù rằng, Luật Đất đai năm 2024 có những đổi mới, nhưng vẫn chưa bao quát khi không quy định khái niệm về “xác định thiệt hại khi Nhà nước thu hồi đất” dẫn đến việc không xác

định đúng, đủ bản chất của thiệt hại. Kết quả là rất nhiều thiệt hại đã không bồi thường hoặc bồi thường không đầy đủ, tương xứng với tất cả các thiệt hại gây ra cho người sử dụng đất. Khi có sự đối sánh cùng kinh nghiệm của một số quốc gia trong bối cảnh phát triển kinh tế, các quốc gia này đã phân định rạch ròi 2 trường hợp là: (i) Hỗ trợ các chính sách liên quan đến việc làm, (ii) bồi thường việc làm khi Nhà nước thu hồi đất.

2. PHƯƠNG TIỆN VÀ PHƯƠNG PHÁP

Công trình được nghiên cứu này được thực hiện theo phương pháp định tính qua tổng hợp các tài liệu có liên quan như: sách, báo, Tạp chí, văn bản pháp luật. Cũng như kinh nghiệm áp dụng từ một số quốc gia trên thế giới. Bên cạnh đó, nhóm tác giả còn sử dụng một số phương pháp nghiên cứu như: (i) Phương pháp so sánh; (ii) Phương pháp tổng hợp; (iii) Phương pháp phân tích luật học; (iv) Phương pháp lịch sử. Thông qua các biện pháp này, nhóm tác giả sẽ chỉ ra những bất cập có liên quan đến cơ chế hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm với trường hợp Nhà nước thu hồi đất nông nghiệp theo Luật Đất đai năm 2024 tại Việt Nam và đề ra những giải pháp hoàn thiện cơ chế này trong tương lai.

3. KẾT QUẢ VÀ THẢO LUẬN

3.1 Thực trạng pháp luật về hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm khi nhà nước thu hồi đất nông nghiệp

Trên cơ sở Điều 108, 109 Luật Đất đai năm 2024 quy định thêm nhiều khoản hỗ trợ cho người bị thu hồi đất. Bổ sung quy định hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề, tìm kiếm việc làm đối với các trường hợp thuộc nhóm yếu thế, hạn chế khả năng lao động như cá nhân thuộc nhóm bảo trợ xã hội, đối tượng được hưởng trợ cấp xã hội hàng tháng, thương binh, bệnh binh, gia đình liệt sỹ; hỗ trợ di dời vật nuôi cho hộ gia đình; điều chỉnh quy định

hỗ trợ chuyển đổi nghề, tìm kiếm việc làm theo hướng bỏ điều kiện “trong độ tuổi lao động” đối với “cá nhân trực tiếp sản xuất nông nghiệp”. Đây là những quy định mới nhằm tạo điều kiện cho công tác tuyên truyền, vận động người dân chấp hành chủ trương thu hồi đất, thể hiện đồng bộ các chính sách khác nhau liên quan quyền lợi của người dân (Đỗ Thị Việt Hà 2024) [1]. Theo đó, pháp luật về hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề, tìm kiếm việc làm khi Nhà nước thu hồi đất phát triển kinh tế- xã hội vì lợi ích quốc gia, công cộng đã được hướng dẫn tại Điều 19 Mục 4 Chương II Nghị định 88/2024/NĐ-CP [3]. Tuy nhiên, cơ chế hỗ trợ khi Nhà nước thu hồi đất để phát triển kinh tế- xã hội vì lợi ích quốc gia, công cộng cần làm rõ những vấn đề sau:

3.2 Đối tượng được nhận hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề, tìm kiếm việc làm

Việc xác định đối tượng thụ hưởng chính sách liên quan đến hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề, tìm kiếm việc làm nhằm thúc đẩy các chủ thể có đất bị thu hồi khôi phục được sinh kế, tạo điều kiện cho các chủ thể có đất bị thu hồi nhận được các hình thức bồi thường, hỗ trợ tương thích. Suy xét vấn đề trên phương diện Điều 109 Luật Đất đai năm 2024 có thể nhận thấy đối tượng được hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề, tìm kiếm việc làm khi Nhà nước thu hồi đất nông nghiệp đã mở rộng thêm nhiều đối tượng được thụ hưởng chính sách, nếu như trước đây căn cứ trên cơ sở Luật Đất đai năm 2013, đối tượng này chỉ bao gồm hai nhóm chính yếu: (i) Hộ gia đình, cá nhân trực tiếp sản xuất nông nghiệp; (ii) hộ gia đình, cá nhân sử dụng đất ở kết hợp kinh doanh dịch vụ mà nguồn thu nhập chính là từ hoạt động kinh doanh dịch vụ, khi Nhà nước thu hồi đất mà phải di chuyển chỗ ở thì được vay vốn tín dụng ưu đãi để phát triển sản xuất, kinh doanh; trường hợp người có

đất thu hồi còn trong độ tuổi lao động sẽ thụ hưởng các chính sách liên quan đến hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề, tìm kiếm việc làm.

Thì nay nhóm đối tượng này có thể mở rộng thêm bao gồm: Cá nhân thuộc đối tượng bảo trợ xã hội, đối tượng được hưởng chế độ trợ cấp xã hội hằng tháng theo quy định của pháp luật, thương binh, bệnh binh, gia đình liệt sĩ khi Nhà nước thu hồi đất nông nghiệp mà không có đất để bồi thường và đã được bồi thường bằng tiền; Hộ gia đình, cá nhân sử dụng đất do nhận giao khoán đất để sử dụng vào mục đích nông nghiệp, lâm nghiệp, nuôi trồng thủy sản từ các nông, lâm trường quốc doanh hoặc công ty nông, lâm nghiệp được chuyển đổi từ các nông, lâm trường quốc doanh đang trực tiếp sản xuất nông nghiệp và có nguồn thu nhập ổn định từ sản xuất nông nghiệp; Hộ gia đình, cá nhân đang sử dụng đất do nhận giao khoán đất của tập đoàn sản xuất nông nghiệp, hợp tác xã nông nghiệp đang trực tiếp sản xuất nông nghiệp và có nguồn thu nhập ổn định từ sản xuất nông nghiệp trên đất đó.

Dù có những thay đổi mang tính tích cực, nhưng cơ chế này vẫn phải làm rõ một số vấn đề có liên quan đến chủ thể thụ hưởng chính sách. Theo đó, tại điểm a Khoản 1 Điều 109 Luật Đất đai năm 2024 xác định chủ thể được xác định là hộ gia đình, cá nhân trực tiếp sản xuất nông nghiệp phải thỏa mãn điều kiện: (i) đang sử dụng đất nông nghiệp do được Nhà nước giao, nhận chuyển nhượng, nhận thừa kế, nhận tặng cho, được công nhận quyền sử dụng đất, (ii) khi Nhà nước thu hồi đất không có đất để bồi thường và đã được bồi thường bằng tiền. Tuy nhiên, khái niệm hộ gia đình, cá nhân trực tiếp sản xuất nông nghiệp hiện nay vẫn tồn tại khoảng trống nhất định, khi chưa công nhận những chủ thể trực tiếp sản xuất nông nghiệp từ diện tích đất thuê từ chủ

thể khác; Nếu đây là nguồn sinh kế duy nhất của những chủ thể này từ phần diện tích đất thuê canh tác, nhưng không được pháp luật công nhận là chủ thể trực tiếp sản xuất nông nghiệp là điểm bất hợp lý.

Đối chiếu vấn đề cùng khoản 6 Điều 3 Luật Đất đai năm 2024 nhận thấy: *“Cá nhân trực tiếp sản xuất nông nghiệp là cá nhân đã được Nhà nước giao đất, cho thuê đất, công nhận quyền sử dụng đất nông nghiệp; nhận chuyển quyền sử dụng đất nông nghiệp mà có thu nhập từ sản xuất nông nghiệp trên đất đó theo quy định của Chính phủ”*. Vấn đề đặt ra là với chủ thể là cá nhân trực tiếp canh tác trên đất nông nghiệp được thực hiện thông qua hình thức cho thuê đất có được thụ hưởng chính sách hỗ trợ chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm hay không, khi mà tại điểm a Khoản 1 Điều 109 Luật Đất đai năm 2024 không đề cập đến nhóm đối tượng này, nhưng tại khoản 6 Điều 3 Luật Đất đai năm 2024 lại xác định *“Cá nhân trực tiếp sản xuất nông nghiệp”* có thể là nhóm đối tượng được Nhà nước cho thuê đất. Điều này cần có hướng dẫn một cách cụ thể, để bảo đảm quyền và lợi ích hợp pháp cho người lao động đang canh tác sản xuất nông nghiệp.

Bên cạnh đó, đặc thù của Đồng bằng sông Cửu Long nói chung, thành phố Cần Thơ nói riêng, trên 80% cán bộ, công chức, viên chức xuất thân là nông dân nhưng không được xem là đối tượng trực tiếp sản xuất nông nghiệp. Thế nên khi bị thu hồi đất, họ chỉ được nhận tiền bồi thường, không được nhận tiền hỗ trợ (Cảnh Kỳ, 2024) [2]. Có thể nhận thấy, với quan điểm của mình nhà làm luật cho rằng nhóm đối tượng cán bộ, công chức, viên chức..., thuộc nhóm đã có việc làm ổn định và việc thu hồi đất không tác động, cũng như làm mất nghề nghiệp, nên không nhất thiết phải đặt ra cơ chế áp dụng với nhóm chủ thể này. Xét về mặt

logic điều này phù hợp với thực tế, nhưng cũng cần nên suy xét với một số vùng kinh tế đặc thù, khi cán bộ, công chức, viên chức..., vẫn có thể phải lao động song song cùng với lao động nông nghiệp. Về bản chất, mức hỗ trợ được quy đổi thành tiền, do đó việc thụ hưởng chính sách này với một số vùng kinh tế khó khăn, có thể được suy xét trong giai đoạn hiện nay.

3.3 Điều kiện nhận hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm

Theo tinh thần của Luật Đất đai năm 2024, hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm hướng đến đối tượng hộ gia đình, cá nhân trực tiếp sản xuất nông nghiệp. Do vậy, nếu hộ gia đình, cá nhân được Nhà nước giao đất nông nghiệp cần đáp ứng đủ điều kiện cấp Giấy chứng nhận hoặc đủ điều kiện được cấp Giấy chứng nhận. Ngược lại, đối với hộ gia đình, cá nhân sử dụng đất ở kết hợp với kinh doanh dịch vụ đang sử dụng đất thì phải thỏa mãn một trong các điều kiện: (i) đất đã được cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng đất, quyền sở hữu nhà ở và tài sản khác gắn liền với đất (ii) hoặc đủ điều kiện cấp Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất, quyền sở hữu nhà ở và tài sản khác gắn liền với đất hoặc đối với hộ gia đình, cá nhân đang sử dụng đất do nhận giao khoán đất sử dụng vào mục đích nông nghiệp, lâm nghiệp, nuôi trồng thủy sản (không bao gồm đất rừng đặc dụng, rừng phòng hộ) của các nông trường, lâm trường thì phải có hợp đồng giao khoán đất.

So với Luật Đất đai năm 2013, Luật Đất đai năm 2024 dù đã quy định rõ hơn các điều kiện cũng như đối tượng được thụ hưởng các chính sách liên quan đến hỗ trợ nói chung khi Nhà nước thu hồi đất, tránh tình trạng các cơ quan có thẩm quyền lúng túng trong việc áp dụng pháp luật về hỗ trợ. So sánh vấn đề tại điểm a khoản 1 Điều 19

Nghị định số 88/2024/NĐ-CP quy định việc hỗ trợ ổn định đời sống cần đáp ứng điều kiện bị thu hồi từ 30% đến 70% diện tích đất nông nghiệp đang sử dụng sẽ được thụ hưởng các chính sách liên quan đến hỗ trợ ổn định đời sống và sản xuất. Tuy nhiên, khi có sự đối sánh với điều kiện được nhận hỗ trợ đào tạo, tìm kiếm và giới thiệu việc làm có thể nhận thấy hình thức hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm vẫn giống như tinh thần của quy định trước đây tại Luật Đất đai năm 2013 khi không quy định điều kiện về diện tích đất bị thu hồi là bao nhiêu trên tổng diện tích bị thu hồi. Như vậy, giả định nếu Nhà nước thu hồi chỉ vón vẹn 10 m² đất nông nghiệp nhưng không được bồi thường bằng đất và đã được bồi thường bằng tiền, mà thỏa các điều kiện khác theo quy định của pháp luật thì vẫn được hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề, tìm kiếm việc làm. Về mặt logic, cần phải xem lại quy định này vì thực tế trong trường hợp vừa nêu, người dân hoàn toàn không bị mất nghề và cũng không có nhu cầu tìm kiếm việc làm (Nguyễn Thành Phương, 2020) [4].

Từ bất cập trên nhóm tác giả đề xuất Nhà nước cần có những quy định cụ thể về hạn mức ảnh hưởng làm căn cứ xác định mức hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm. Cụ thể: có thể phân định mức ảnh hưởng quy đổi như 500 m², 600 m² hoặc giả trên 1000 m² đất nông nghiệp... bị ảnh hưởng mà có phương thức hỗ trợ tương thích bằng tiền 01, 02 hay 03 lần bảng giá đất nông nghiệp cùng loại trong bảng giá đất của địa phương nhằm tạo sự công bằng với những đối tượng bị thiệt hại. Thay vì, cho địa phương chủ động định mức hỗ trợ tối đa gấp 5 lần bảng giá đất nông nghiệp tại địa phương như hiện nay.

3.4 Định mức hỗ trợ đối với hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm khi Nhà nước thu hồi đất nông nghiệp

Không còn đất sản xuất, tất yếu gây ra nhiều khó khăn cho người trực tiếp sản xuất nông nghiệp có đất bị thu hồi. Do đó, để giảm bớt khó khăn cho người dân trong giai đoạn hậu thu hồi đất, với hộ gia đình, cá nhân trực tiếp sản xuất nông nghiệp (trừ trường hợp hộ gia đình, cá nhân là cán bộ, công nhân viên chức của nông trường quốc doanh, lâm trường quốc doanh đã nghỉ hưu, nghỉ mất sức lao động, thôi việc được hưởng trợ cấp) khi Nhà nước thu hồi đất nông nghiệp mà được bồi thường bằng tiền thì ngoài việc được bồi thường còn được xem xét thụ hưởng chính sách hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm, trên cơ sở khoản 3 Điều 22 Nghị định 88/2024/NĐ-CP cụ thể như sau: *“Mức hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm quy định tại Điều 109 của Luật Đất đai do Ủy ban nhân dân cấp tỉnh quy định căn cứ vào tình hình thực tế tại địa phương nhưng không quá 05 lần giá đất nông nghiệp cùng loại trong bảng giá đất của địa phương đối với toàn bộ diện tích đất nông nghiệp thu hồi nhưng không vượt quá hạn mức giao đất nông nghiệp tại địa phương”*.

Xoay quanh vấn đề này, vẫn tồn tại một số vấn đề cần quan tâm như:

Thứ nhất, khi căn cứ khoản 3 Điều 22 Nghị định 88/2024/NĐ-CP cơ chế hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm thể chế rõ: *“Hỗ trợ bằng tiền không quá 05 lần giá đất nông nghiệp cùng loại trong bảng giá đất của địa phương đối với toàn bộ diện tích đất nông nghiệp được thu hồi, diện tích được hỗ trợ không vượt quá hạn mức giao đất nông nghiệp tại địa phương”*. Tuy nhiên, quy định trên chưa làm rõ trường hợp xem xét hỗ trợ, cơ quan thừa hành sẽ

căn cứ hạn mức giao đất nông nghiệp trên cơ sở Điều 176 Luật Đất đai năm 2024, hay Điều 129 Luật Đất đai năm 2013 hoặc giả hạn mức giao đất cho hộ gia đình, cá nhân tại địa phương trước đây khi thực hiện Nghị định 64/CP ngày 27/9/1993 hoặc giả Nghị định 02/CP ngày 15/01/1994 của Chính phủ. Điều này chưa được pháp luật làm rõ, bởi lẽ qua mỗi thời kỳ hạn mức giao đất là hoàn toàn khác nhau không mang tính đồng nhất. Điều này có thể dẫn đến sự so kè giữa các chủ thể có đất bị thu hồi dẫn đến tình trạng khiếu nại, khiếu kiện có thể xảy ra.

Thứ hai, khi so sánh đối chiếu với Nghị định 69/2009/NĐ-CP (đã hết hiệu lực) liên quan đến định mức hỗ trợ có thể nhận thấy có sự khác biệt không chỉ riêng về tên gọi của khoản hỗ trợ mà còn có sự đối lập về định mức hỗ trợ, nếu Nghị định 69/2009/NĐ-CP đặt định giới hạn hỗ trợ bằng tiền tối thiểu từ 1,5 và tối đa không quá 5 lần giá đất nông nghiệp. Khi đó, khoản 3 Điều 22 Nghị định 88/2024/NĐ-CP chỉ định lượng mức giới hạn tối đa là không quá 5 lần giá đất nông nghiệp, nhưng không đưa ra giới hạn tối thiểu trong công tác hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm. Chính điều này sẽ tạo ra một khoảng trống nhất định trong công tác thi hành tại các địa phương. Cụ thể, việc bỏ qua giới hạn hỗ trợ tối thiểu có thể dẫn đến tình trạng địa phương áp đặt giá hỗ trợ ở định mức 0,1 hoặc 0,2 lần giá đất nông nghiệp, khi đó một số địa phương khác lại định giá hỗ trợ trong giới hạn gấp 5 lần giá đất nông nghiệp tại địa phương. Trường hợp này tác giả có thể đưa ra dẫn chứng với các trường hợp theo Điều 13 Quyết định 54/2024/QĐ-UBND tỉnh Cao Bằng về việc ban hành quy định về bồi thường, hỗ trợ, tái định cư khi Nhà nước thu hồi đất trên địa bàn tỉnh Cao Bằng đã xác định mức hỗ trợ bằng 3,5 lần giá đất nông nghiệp cùng loại

trong bảng giá đất đối với toàn bộ diện tích đất nông nghiệp thu hồi nhưng không vượt quá hạn mức giao đất nông nghiệp; Điều 9 Quyết định 38/2024/QĐ-UBND tỉnh Nam Định ngày 24/9/2024 ban hành quy định cụ thể một số nội dung về bồi thường, hỗ trợ, tái định cư khi Nhà nước thu hồi đất trên địa bàn tỉnh Nam Định xác định mức hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm cho hộ gia đình, cá nhân khi Nhà nước thu hồi đất nông nghiệp được chi trả bằng tiền và bằng 03 lần giá đất nông nghiệp cùng loại trong bảng giá các loại đất do cấp có thẩm quyền ban hành đối với toàn bộ diện tích đất nông nghiệp thu hồi nhưng không vượt quá hạn mức giao đất nông nghiệp tại địa phương; với Điều 14 Quyết định 31/2024/QĐ-UBND tỉnh Quảng Nam ngày 25 tháng 10 năm 2024 xác định mức hỗ trợ bằng 3,5 lần giá đất nông nghiệp cùng loại. Riêng với khu vực tỉnh Bạc Liêu nói chung và huyện Hồng Dân nói riêng đang áp dụng mức hỗ trợ bằng tiền bằng 2,0 (hai) lần giá đất nông nghiệp. Chính điều này sẽ tạo ra vấn đề bất bình đẳng trong công tác hỗ trợ đào tạo nghề và tìm kiếm việc làm giữa các địa phương (Danh Thanh Ý, 2024) [5].

Từ đó, thiết nghĩ với quy định hỗ trợ bằng tiền không quá năm lần giá đất nông nghiệp cùng loại trong bảng giá đất của địa phương cần có hướng dẫn từ Bộ Tài nguyên và Môi trường nhằm bảo đảm áp dụng thống nhất ở tất cả các tỉnh, thành phố trong cả nước. Thực tế cho thấy, khi độ chênh lệch giữa những người nhận hỗ trợ quá cao mà không có một tiêu chí phân định rạch ròi thì các địa phương sẽ gặp khó khăn trong quá trình áp dụng, đặc biệt trong trường hợp các dự án giáp ranh với địa bàn tỉnh, thành phố lân cận.

Thứ ba, khi xem xét đến góc độ hoạch định chính sách hỗ trợ đào tạo nghề tại một số địa

phương nhận thấy hầu hết các địa phương chỉ tập trung mở các lớp đào tạo ngắn hạn, hỗ trợ phiếu học nghề cho nhóm đối tượng là nông dân bị thu hồi đất nông nghiệp. Tuy nhiên, chưa giải quyết triệt để vấn đề theo nguyên tắc bồi thường, hỗ trợ tái định cư theo tinh thần Điều 91 Luật Đất đai năm 2024 hướng đến mục tiêu vì lợi ích chung, sự phát triển bền vững, văn minh và hiện đại của cộng đồng, của địa phương. Qua quá trình tiến hành nghiên cứu, nhóm tác giả nhận thấy rằng đã có một số địa phương tiến hành hoạch định cụ thể và chi tiết các khoản hỗ trợ chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm cho người lao động bị mất đất nông nghiệp như: xác định đối tượng hỗ trợ; thời gian hỗ trợ đào tạo nghề; điều kiện hỗ trợ đào tạo nghề; Hỗ trợ đi làm việc ở nước ngoài theo hợp đồng; mức chi hỗ trợ đào tạo ngoại ngữ; Bồi dưỡng kiến thức cần thiết; Tiền ăn trong thời gian đào tạo; Hỗ trợ chi phí làm thủ tục đối với người lao động đi làm việc ở nước ngoài; vay vốn xuất khẩu lao động nước ngoài, căn cứ trên cơ sở Điều 14 Quyết định 54/2024/QĐ-UBND tỉnh Cao Bằng về việc ban hành quy định về bồi thường, hỗ trợ, tái định cư khi Nhà nước thu hồi đất trên địa bàn tỉnh Cao Bằng. Qua đó, ở các địa phương khác thiết nghĩ cũng nên đặt ra những chính sách cụ thể, hướng đến bảo đảm công bằng cho người lao động trong quá trình thu hồi đất diễn ra [5].

Thứ tư, về bản chất việc thu hồi đất nông nghiệp dẫn đến hệ quả mất việc làm của người nông dân. Qua đó, việc nhà làm luật sử dụng thuật ngữ hỗ trợ chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc thiết nghĩ sẽ không phù hợp với một số trường hợp nhất định. Bởi suy cho cùng, tại Việt Nam chưa đặt ra cơ chế bồi thường việc làm, ngoài ra pháp luật không buộc nhà đầu tư phải sử dụng lao động sau khi đào tạo, nên việc tìm kiếm việc làm trong nhiều trường hợp rất khó khăn. Khi có sự đối

chiếu cùng kinh nghiệm tại Hàn Quốc tại các đạo luật như: Luật về xây dựng đề điều và hỗ trợ môi trường (2000) Luật về phát triển các thành phố kinh doanh (2005) Luật về hỗ trợ Pyeongtaek-si Quy định về vị trí các cơ sở quân sự ở Hàn Quốc (2005) Luật về thành phố quốc tế Jeju (2006) (Nguyễn Thành Phương, 2020) [4]. Nhận thấy khi tiến hành thu hồi đất cho các mục tiêu phát triển chung của xã hội, cơ chế chính sách của Hàn Quốc sẽ đặt ra chính sách bồi thường về nghiệp, đồng thời đào tạo chuyển đổi nghề sẽ phù hợp với yêu cầu của xã hội, khi các doanh nghiệp được giao đất phải phối hợp cùng Nhà nước để tuyển dụng người lao động bị mất việc, làm trong các dự án chuẩn bị xây dựng của nhà đầu tư.

Bên cạnh những chính sách hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm mang tính chất định khung, tại các địa phương cần vận dụng linh hoạt vận dụng chính sách hỗ trợ riêng của tỉnh, kêu gọi sự hỗ trợ của chủ đầu tư, các doanh nghiệp....., khi các chủ thể này trực tiếp đầu tư kinh doanh trên đất đã thu hồi từ phía người dân, đây được xem là phương pháp chia sẻ, cân bằng lợi ích giữa những chủ thể trong tiến trình thu hồi đất nhằm công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

3.5 Trách nhiệm đào tạo nghề và giải quyết việc làm đối với trường hợp Nhà nước thu hồi đất nông nghiệp

Trên cơ sở điểm a khoản 4 Điều 109 Luật Đất đai năm 2024 có thể nhận thấy trách nhiệm đào tạo nghề và giải quyết việc làm khi Nhà nước thu hồi đất nông nghiệp của hộ gia đình, cá nhân trực tiếp sản xuất nông nghiệp chính yếu thuộc về Bộ Lao động- Thương binh và Xã hội chủ trì, phối hợp với các bộ ngành giải quyết việc làm và đào tạo nghề cho người có đất nông nghiệp bị thu hồi. Bên cạnh đó, còn là sự phối hợp giữa Ủy ban nhân dân cấp tỉnh căn cứ cơ chế, chính sách giải quyết

việc làm đã được Thủ tướng Chính phủ quyết định, chỉ đạo việc lập và tổ chức thực hiện phương án đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm cho người trong độ tuổi lao động tại địa phương. Trong quá trình lập phương án tạo tạo chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm phải lấy ý kiến của người thu hồi đất. Thực tế, tại các cơ quan Lao động- Thương binh và Xã hội ở hầu hết các địa phương có thể báo cáo chi tiết số liệu bao nhiêu lao động được đào tạo; tuy nhiên, rất ít địa phương có thể nắm rõ bao nhiêu lao động đã được đào tạo nay có việc làm ổn định. Việc quy định trách nhiệm của Bộ Lao động- Thương binh và Xã hội trong vấn đề đào tạo và giải quyết việc làm là cần thiết. Song, cũng cần có cơ chế phối hợp với các cơ quan Tài nguyên và Môi trường (chủ thể phê duyệt phương án hỗ trợ nghề). Trung tâm phát triển quỹ đất (chủ thể thực hiện bồi thường, giải phóng mặt bằng) và chủ đầu tư (đặc biệt là đối với các dự án cần sử dụng lao động khi đi vào hoạt động) để có những phương án thích hợp. Trong các tiêu chí đánh giá hiệu quả của dự án phải có tiêu chí báo cáo về số lượng người dân mất đất nông nghiệp được đào tạo và giải quyết việc làm ổn định (Phan Trung Hiền, 2024) [6].

Bên cạnh đó, tại điểm c khoản 4 Điều 109 Luật Đất đai năm 2024 có những thể chế liên quan đến lấy ý kiến trong việc đào tạo nghề và tìm kiếm việc làm. Tuy nhiên, vẫn chưa có văn bản nào điều chỉnh cụ thể vấn đề triển khai tham vấn lấy ý kiến, khi chưa khoanh định chủ thể lấy ý kiến là ai? Người bị ảnh hưởng thu hồi đất, hay chính là cơ quan tiến hành thu hồi đất; bởi theo quy định trong quá trình lập phương án đào tạo chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm phải lấy ý kiến của “người thu hồi đất”. Do đó, cần làm rõ thuật ngữ “người thu hồi đất” bao gồm những ai?. Trong vấn đề này pháp luật cần quy định việc lấy ý kiến

cần được triển khai thu thập từ người có đất bị thu hồi, hay người bị thu hồi đất, không phải “người thu hồi đất”. Bởi suy cho cùng nghề nghiệp được đào tạo phải phù hợp với khả năng trình độ, vùng kinh tế. Do đó, việc tham vấn ý kiến, nguyện vọng từ người có đất nông nghiệp bị thu hồi là vấn đề hiển nhiên (Nguyễn, T. P., Trần, T. K., & Nguyễn, H. N 2020,) [7].

Ở một vai trò khác ngay chính cơ quan thừa hành cũng gặp nhiều khó khăn trong phương thức tiếp cận. Bởi lẽ, dù pháp luật có những đặt định liên quan, nhưng lại không tồn tại một văn bản hướng dẫn cụ thể về trình tự, thủ tục, tổ chức tham gia phối hợp tham vấn ý kiến cộng đồng, giả định trường hợp cơ quan có thẩm quyền bỏ qua tiến trình tham vấn ý kiến đào tạo chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm sẽ áp dụng chế tài xử lý ra sao?.

Theo đó, để góp phần hoàn thiện Luật Đất đai năm 2024, Nhà nước cần ban hành văn bản hướng dẫn cụ thể, theo đó:

- Thiết lập cơ chế xử lý với trường hợp cơ quan nhà nước có thẩm quyền không thực hiện tiến trình khảo sát, ghi nhận ý kiến đóng góp của nhân dân khi lấy ý kiến phương án đào tạo nghề và tìm kiếm việc làm. Cơ chế tham vấn cộng đồng có thể được thực hiện một hoặc nhiều lần, cho đến khi đạt được sự đồng thuận của cộng đồng. Sau mỗi lần tham vấn, tổ chức xây dựng phương án có trách nhiệm tổng hợp, báo cáo kết quả tham vấn, điều chỉnh lại phương án hướng tới đạt được sự đồng thuận trong lần tham vấn cộng đồng tiếp theo.

- Cơ chế lấy ý kiến cần thiết lập song song với việc giải trình từ cơ quan có thẩm quyền, tuy vậy Luật Đất đai năm 2024 chưa quy định rõ việc giải trình sau khi thực hiện lấy ý kiến, hướng giải quyết ra sao trên thủ tục giải quyết (giải trình trực tiếp với người dân hay giải trình bằng văn bản cho

người dân..). Từ đó, pháp luật cần thiết kế riêng một điều luật riêng biệt về trách nhiệm giải trình tồn tại trong Luật đất đai theo hướng ngoài trách nhiệm giải trình nội bộ theo chiều dọc, xu thế vận động của chính quyền địa phương hiện nay là phải quan tâm nhiều hơn đối với việc giải trình ra bên ngoài, điều đó có nghĩa là chính quyền địa phương phải chịu trách nhiệm trực tiếp hơn trước nhân dân và các tổ chức trong xã hội. Để thực hiện được nội dung trên, cần hoàn thiện các cơ sở pháp lý quy định cơ chế thực hiện giải trình ra bên ngoài đối với chính quyền địa phương, trước hết là đối với các tổ chức chính trị xã hội, các tổ chức nghề nghiệp, cơ quan báo chí..., xây dựng cơ sở pháp lý hiệu quả thông qua Luật Đất đai, đồng thời cần có thiết chế kiểm tra, giám sát hiệu quả trong việc giải trình liên quan đến việc lấy ý kiến trong quá trình lập phương án đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm (Phuong, N. T., & Van, T. T. T 2024) [8].

4. KẾT LUẬN

Quỹ đất triển khai phát triển kinh tế- xã hội phải lấy từ nhiều nguồn, phần lớn từ diện tích đất thu hồi từ tổ chức, cá nhân, cũng như hộ gia đình. Theo đó, bình quân cứ mỗi ha đất nông nghiệp mất đi, ước tính có 10 nông dân mất việc, với tốc độ 72,3 nghìn ha diện tích mất mỗi năm sẽ có khoảng 70 vạn nông dân mất việc. Đánh giá của Ngân hàng thế giới (World Bank) tại Việt Nam: *“Nông dân là những người nghèo nhất, nhưng cùng với quá trình hiện đại hóa đất nước, họ đã bị kéo vào vòng xoáy của sự nghèo đói”*. Từ đó, Luật Đất đai đã chú trọng hơn công tác hỗ trợ, nhằm cân bằng lợi ích cho các bên. Nhận thấy bồi thường và hỗ trợ là những quy định đảm bảo quyền lợi, lợi ích cho người có đất bị thu hồi. Các chế định này bù đắp quyền lợi kinh tế, còn mang tính nhân văn giúp người có đất bị thu hồi tái lập

cuộc sống. Theo đó, Luật Đất đai năm 2024 cũng như Nghị định 88/2024/NĐ-CP đã có những thể chế có liên quan đến cơ chế hỗ trợ người dân tái lập cuộc sống sau quá trình thu hồi đất diễn ra, các quy định này là thiết thực, mang tính xã hội sâu sắc. Tuy nhiên, xoay quanh các cơ chế này vẫn tồn tại những “điểm mờ” như: xác định đối tượng thụ hưởng, điều kiện thụ hưởng, định mức thụ hưởng chính sách..., từ những phân tích trong công trình nghiên cứu sẽ là tiền đề quan trọng trong việc ban hành thêm các văn bản điều chỉnh, làm rõ thêm vấn đề hỗ trợ đào tạo chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm trong tương lai.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Đỗ Thị Việt Hà (2024), *Một số điểm mới của Luật Đất đai: cơ sở quan trọng giải quyết khó khăn, vướng mắc trong thực tiễn ở Bắc Giang và giải pháp tổ chức triển khai thi hành luật*. Tài liệu hội nghị phổ biến, quán triệt Luật Đất đai năm 2024 của ngành tư pháp, Hà Nội, ngày 22 tháng 3 năm 2024.
- [2] Cảnh Kỳ (2024), *Bất cập cán bộ công chức không được nhận hỗ trợ khi thu hồi đất*, <https://tienphong.vn/bat-cap-can-bo-cong-chuc-khong-duoc-nhan-ho-tro-khi-thu-hoi-dat-post1534538.tpo>, truy cập ngày 31/10/2024.
- [3] NĐ-CP. (2024). *Nghị định 88/2024/NĐ-CP về bồi thường, hỗ trợ, tái định cư khi Nhà nước thu hồi đất*.
- [4] Nguyễn Thành Phương (2020). Hoàn thiện pháp luật về hỗ trợ đào tạo, chuyển đổi nghề và tìm kiếm việc làm khi Nhà nước thu hồi đất nông nghiệp, *Tạp chí Nhà nước và pháp luật*, số 7 , tr.42.
- [5] Danh Thanh Ý (2025). *Pháp luật về hỗ trợ khi Nhà nước thu hồi đất nông nghiệp của cá nhân*

– *Thực tiễn tại huyện Hồng Dân, tỉnh Bạc Liêu*

(Đề án thạc sỹ). Trường Đại học Cửu Long.

[6] Phan Trung Hiền (2024), *Những điều cần biết về bồi thường, hỗ trợ, tái định cư khi Nhà nước thu hồi đất*, NXb Chính trị quốc gia sự thật, tr.243.

[7] Nguyễn, T. P., Trần, T. K., & Nguyễn, H. N. (2020). Hoàn thiện pháp luật về hỗ trợ ổn định đời sống và sản xuất khi nhà nước thu hồi đất nông nghiệp. *Tạp chí khoa học và Kinh tế phát triển*, (9), 103–114.

[8] Phuong, N. T., & Van, T. T. T. *The Land Law 2024-Some Inadequacies Need To Be Completed Towards Efficient Development of Land Resources*.